

DR KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

Zsidótükör

Dr. Munkácsi Ernő: In memoriam
Dr. Jacobi Béla, — Hegedüs Nán-
dor: Megjegyzések, — Tizéves a
SZOMBAT. — Zsido herceg Buda-
vár ostrománál. — Uj elüljárók a
Pesti Chevránál. — A miniszter fel-
függesztette a budai választást. —
Olvasom . . . ! Nem olvasom . . . !
Szines riportok. — Hírek

A Pesti Chevra Kadisa izr. Szentegylet temetőjében emlékművet állít a világháboruban elesett zsidó hősi halottaknak

A vasárnapi frontarcos napon a Magyar Országos Frontarcos Szövetség zsidó vallású tagjainak népes küldöttsége kereste fel a Pesti Szentegylet elnökségét, hogy az épen folyamatban lévő képviselőtestületi választás alkalmából elismerésüket és hálájukat nyilvánítsák a Szentegyletnek a jószág és kegyelet jegyében kifejtett nemes működése iránt.

A küldöttséget a Szentegylet nevében *Kramer Miksa* elnök, *Bánó Dezső*, *Beck Jenő*, *Eismann Gyula* és *Lunzer Pál* előjárók, valamint *dr. Endrei S. Henrik* igazgató-főtktár fogadták. Jelen volt a fogadtatásnál a Pesti Izr. Hitközség részéről *Stern Samu* elnök, *Nagy Andor* előjáró, *Eppler Sándor* főtktár és *dr. Csergő Hugó* főjegyző.

A frontarcos küldöttség vezetője, *Schalk Ferenc* emléklapos **százados** a Szentegylet iránt érzett hálájuknak és elismerésüknek tolmácsolása után, a frontarcosoknak azt a kérelmét terjesztette elő, tízezer zsidó vallású katonatestvérük emlékére rendelje el a Szentegylet közgyűlése által már elhatározott és a rákoskereszturi temetőben tervbe vett hősi emlékmű mielőbbi felállítását. Megragadja egyúttal az alkalmat, hogy az Országos Frontarcos Szövetség keretében tömörült zsidó vallású magyar frontarcosok nevében ünnepélyes kijelentést tegyen, amely szerint ők, úgy mint a nemzeti életben, akként a zsidó hitéletben is az egyetemes érdekek szolgálatában állanak és megütközéssel utasítják vissza egyes kisdud csoportoknak egységbontó kísérletezéseit. Biztosította a felekezeti élet elismert vezetőit, hogy a zsidó vallású frontarcosok teljes erejükkel kívánják résztvenni a hitfelekezeti munkában.

Kramer Miksa szentegyleti elnök megköszönte a zsidó vallású magyar frontarcosok szeretetének és ragaszkodásának meghatározó megnyilatkozását és jóleső érzésének adott kifejezést, hogy miként a magyar zsidó frontarcosok a legnagyobb hősiességgel teljesítették kötelességüket a legkü-

mbözőbb harctereken hazájukkal szemben, épp oly bensőséges szeretettel ragaszkodnak hitükhöz, valamint a hit talaján nőtt felekezeti intézményekhez. /Kijelentette, hogy a Szentegylet szívügyének tekinti az elesett tízezer zsidó vallású magyar hősi halott emlékének a temetőben méltó emlékművel való megörökítését és azt a legközelebbi jövőben meg fogja valósítani.

A megjelent frontarcosok lelkes tetszéssel fogadták a Szentegylet elnökének kijelentését, majd *Stern Samu* elnököt kérték fel szólásra.

Stern Samu

a frontarcosok kérésének eleget téve, nem csak a Pesti Izr. Hitközség, hanem az Országos Izr. Iroda nevében fejezte ki a felekezeti megbecsülését a frontarcosok iránt, akik a világháborúban tanúsított hősiességükkel és tízezer zsidó vallású bajtársuknak hősi halálával bizonyosságot szolgáltatottak arra, hogy amiként a világháboruban nem lettek különbséget ember és ember között, akként nem lehet különbséget tenni ember és ember között a jogok és kötelességek tekintetében ma sem, mert amiként akkor megállítottuk a helyünket minden fronton, úgy megálljuk helyünket mindenütt ma is. A frontarcosokat a felekezeti szívesen vonja be intézményeinek szolgálataiba, mert közreműködésük értékes erőt jelent a közügyek számára.

A frontarcosok meleg ovációval fogadták *Stern Samu* válaszát.

A Pesti Izr. Hitközség kórházainak új igazgatói. A Pesti Izraelita Hitközség előjárósága hétfőn este tartott ülésében mély sajnálattal vette tudomásul, hogy *dr. Alapy Henrik* egyetemj. rk. tanár a kórházak igazgató főorvosa, negyven évi buzgó és eredményes kórházi működése után a szolgálat alól való felmentését kérte. Az előjáróság elhatározta, hogy amidőn az igazgatófőorvost saját kérelmére a szolgálat alól felmenti, egyúttal a kórházak érdekében negyven év óta kifejtett buzgó és eredményes munkásságáért hálás elismerését és köszönetét jegyzőkönyvébe iktatja. A hitközség kórházainak további vezetése tekintetében az előjáróság úgy intézkedett, hogy a kórházak élére két igazgatófőorvost nevezett ki, mégpedig *dr. Acél Dezső* eddigi igazgatófőorvost és *dr. Lévy Lajos* osztályos főorvost.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Hegedüs Nándor:

Megjegyzések ZSIDÓTÜKÖR

Csak az lehet jobboldali politikus, aki antiszemita? — kérdezte *Bethlen István gróf* a magyar parlament ülésén. Ezzel a kérdéssel a mai idők legégetőbb problémájára tapintott reá.

A jobboldali politikát ma már annyira összezavarták a zsidógyűlölet hirdetésével és gyakorlásával, hogy egészen bajos meghatározni: mi is az a jobboldali politika?

Ki tudja ma megszabni, mikor szolgálja valaki hazája érdekeit? Hiszen jobboldal és baloldal egyaránt magának vindikálja ezt a szerepet. Egészen bizonyos, hogy a modern Anglia igazi jobboldali politikusa *Disraeli* volt, hiszen ő állította helyre a tory régi fényét. A mai ideológia szerint azonban ez egészen nevetséges állítás, mert hiszen *Disraeli* zsidó volt.

A régi terminológia annál kevésbé használható ma, mert hiszen amíg régebben a jobboldalt egyben a reakció és társadalmi megkövesedés politikájának bélyegezték, addig ma a jobboldal vádolja az ellenfeleit reakcióval.

Bethlen a jobboldali kormányzást a haladó konzervativizmusban jelöli meg. Ma azonban a jobboldalt úgy akarjuk értelmezni, hogy a tekintély egyértelmű az állami hatalom teljességének gyakorlásával, a rendőri és közigazgatási uralom korlátatlanságával, a dirigálás csálhatatlanságával és a közvélemény abszolút elnémitésével. Ennek a keresztülviteléhez keresni kellett olyan tömeg-ösztönt, amely elfelejtse ennek a neo-barbárizmusnak minden átkát és ezt meg is találták az antiszemitizmusban.

Itt, ennél a pontnál válik világossá, hogy milyen élesen látja meg az egész jobboldali politika meghamisítását *Bethlen*, amikor tiltakozik az ellen, hogy az antiszemitizmust azonosítják a jobboldal-

lal és csak azt tekinthessék jobboldali politikusnak, akí hajlandó ütni a zsidót.

Bár Bethlen nem mondta ki, mégis tény, hogy ezzel a hamis tétellel a zsidóságot valósággal belekergetik abba a hitbe, hogy számára csak a baloldal és talán éppen a legszélső baloldal hozhat megváltást a fenyegető nagy veszedelemből.

Meg is értem, hogy *Bethlen* ezt nem mondja, mert *csak zsidó érezheti át, hogy mit jelent a jobboldal és az antiszemitizmus azonosítása*. Csak zsidó érezheti: hogy mit jelent az, amikor például folyton azt kell hallania, hogy a zsidók megmentése világszerte ma a szovjeten mulik. Ha a szovjet összeomlana, — halljuk és olvassuk szinte mindennap — akkor a világ zsidóságára olyan katasztrófa zudulna, amelyet még nem produkált a történelem. Titus császár 70.000 zsidó rabszolgájának elhurcoltatása Jeruzsálemből Rómába, gyerekjáték volt hozzá képest. Ennélfogva valósággal bele akarják verni már magába a zsidóságba is, hogy neki szeretnie kell a szovjetet és félteni kell a fennmaradását és így egy logikai salto mortáléval dobják bele a köztudatba a hazug következtetést, hogy mihelyt valaki zsidó, mindjárt bolsevista és mihelyt valaki jobboldali, ennélfogva nem is lehet más, csak antiszemita. A zsidóságot a jobboldal és antiszemitizmus azonosítása bele akarja hajszolni a leggyötrelmebb lelki zavarba és állandó pánik-idegállapotba. Ha a spanyol kormányt elsepernék: neki kellene reszketnie ettől, holott a zsidóságnak sem mint nemzetnek, népnek, fajnak vagy vallásnak a spanyol eseményekhez semmi köze, minden mozzanatjától távol áll és mégis a fülébe harsogják, hogy a spanyol felkelők győzelme után jön egész Európában a jobboldal és akkor lesz halál a zsidókra rogyásig. Ha Blum elbukik: jaj a zsidóknak, mert megint semmi sem állhatja útját a jobboldalnak sem Keleten, sem Nyugaton és a zsidók számára igazán nem lesz többé: *hova* és nem lesz többé: *merre*. Pedig a zsidóság Blummal semmi együttesben nincs. Egyetlen zsidót meg nem kérdeztek annakidején, hogy Blum váltalja-e a miniszterelnökséget? Sőt, ha a zsidókat valamilyen formában világszerte megszavaztatták volna, az óriási többség kétségkívül nemmel szavazott volna. Ha Degrelle, belga politikus szónokol egyet: a zsidónak kell félnie miatta és ha egy angol választáson Mosley mandátumot szerezne, akkor az egész zsidóságnak úgy kell éreznie, hogy ezzel ellene mondtak ítéletet.

Nemzsidó embernek fogalma sincs: mit jelent ez a rémkép-élet. Mit bánja más, ha East-London utcáin végigvonulnak a kékingesek? Mi köze hozzá, hogy Norvégiában ki győz a választásokon? Nem izgatja őt, hogy november 11-én milyen alkotmányos fordulat kö-

vetkezik be Varsóban. Mit bánja ő, ha egy politikus ellen valamelyik országban merényletet követnek el, vajjon a merénylet nem zsidó-e? Mit tudja ő, hogy milyen érzés az, amikor a zsidó fellelegezve hallja: hála Istennek, nem zsidó. Mintha tehetne arról, ha zsidó lett volna? Azt mondják, hogy a zsidók világszolidaritása ez. Pedig ez nem más, mint annak a jobboldali felfogásnak az eredménye, hogy jobboldalinak lenni zsidóverést jelent és mennél jobbfelé megy a világ, annál inkább jaj a zsidóknak. Sem Olaszországban, sem Bulgáriában, sem Jugoszláviában, sem Görögországban nem jelent a diktatura antiszemitizmust. De a jobboldal minden ilyen diktatórikus fordulatot a maga javára, antiszemita lelkesedéssel sajátít ki. Szinte ráparancsolnak: *jobboldali vagy, tehát antiszemitának kell lenned!*

Bethlen István nagy kérdése végigszágulhatna a világon, mint a megfertőzött lelkiismeret gyógyszere és a megbolygatott emberi gondolkodás egyensúlyának helyrebillentő próféciája. Ha el lehetne képzelni még egyszer a rend biztosítását, a társadalmi béke konzerválását, a forradalmi láz elcsitítását, a „nemzeti irány” fogalmának megtisztítását anélkül, hogy ez egy ártatlan nép fiainak hekatombáin keresztül valósulna meg.

A kultuszminiszter rendeletére a kongr. izr. hitközségek 3 hónapig nem tarthatnak választásokat

A vallás- és közoktatásügyi minisztérium leiratban közölte az Országos Izraelita Irodával, hogy a kongresszusi izraelita hitközségeknek alapszabályszerű okokból esedékessé váló mindennemű választását a rendelet keltétől számított három havi időtartamra elhalasztandó. A kultuszminiszter e nagyfontosságú rendeletének indokolásában kimondja, hogy ezen rendelkezés szükségessé vált „tekintettel arra, hogy az 1935-iki évi március hó 5-ik napján egybehívott Izraelita Országos Gyűlésen alkotott kiegészítő szabályzat rendelkezéseinek a legfőbb felügyeleti jogból folyó felülvizsgálása folyamatban van, — továbbá arra, hogy a jóváhagyás végett felterjesztett Kiegészítő Szabályzat számos rendelkezései

a kongresszusi izraelita hitközségek belső szervezetét jelentékenyen átalakítja.” A leiratot, az Országos Izraelita Iroda azonnal közölte a fennhatósága alá tartozó valamennyi hitközséggel és felhívta őket arra, hogy összes esedékes választásaikat a miniszteri rendelet értelmében a meghatározott ideig szüneteltessék.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelete az izraelita felekezet legszélesebb köreiben megnyugvást keltett, mert az, hogy „az Izraelita Országos Gyűlésen alkotott Kiegészítő Szabályzat kormányhatósági felülvizsgálása folyamatban van”, biztató jele azon örömdetes ténynek, hogy az új izraelita felekezeti alkotmány mielőbb kormányhatósági jóváhagyással tető alá kerülhet. Így nagyon természetes tehát, hogy a hitközségek választásai csak az új rendelkezéseknek megfelelően kerülhetnek lebonyolításra.

Tíz éves a SZOMBAT

Tíz év — negyven év

Jubileumi csevegés

Pontosan 1937. január elsején kezdődik a SZOMBAT tizedik éve. Tíz év aránylag kis idő bizonyos körülmények között, de nagy idő egy felekezeti lap életében, ahol minden év háborús év és így legalább is duplán számít. Tíz év mesgyéjén már érdemes megállni és visszatekinteni a megtett útra, hát még — negyven év után, mert nekem, sajnos, már *negyven éves újságírói* *multra* lehet visszatekintennem!

Negyven évvel ezelőtt irtam ugyanis *első* hirlapi cikkemet. Egyetemi hallgató voltam akkor és dr. *Gyémánt Jenő* ügyvéd szerkesztésében megjelent jogi szaklapba irtam azt a bizonyos *első* cikket, ha jól emlékszem, kánonjogi témáról. Idestova négy évtizeddel ezelőtt már tagja voltam a V. H. O. Sz. — a Vidéki Hirlapírók Országos Szövetségének — és cikkeim jelentek meg a váradi lapokban.

A V. H. O. Sz. életében már negyven évvel ezelőtt részt vettem. Mikor a szövetség vándorgyűlést tartott Debrecenben, mi nagyváradi újságírók is átrándultunk a „Vajda” — dr. *Várady Zsigmond*, vezetése alatt és koszorút helyeztünk *Csokonay* szobrára. *Szabay Gyula*, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara későbbi titkára, saját költeményét szavalta el a szobornál, melyben *Csokonay*-t zsurnaliszta szempontból így aposztrofálta: „Ott hagyott csapat, papot és — lapot” ...

Ily régi újságírói emlékekkel tele, némi joggal, a SZOMBAT tíz éve

mellett 40 éves hirlapírói jubileumról is beszélhetnék.

De nem jubilálok, nem lesz ünneplés, nem lesz bankett, se harangzúgás, sem papi prédikáció, szó sincs róla! Miként néhai *Weisz Mór* temetői rabbi barátom meghagyta, hogy ravatalánál ne tartsanak beszédet, úgy én is, aki már annyi jubileumot rendeztem és ilyenekben részt vettem, nem is gondolok arra, hogy engem jubiláljanak. Túlközlően ismerem a jubileumok természetrajzát. Emlékszem egy váradi jubileumra, ahol a jubilánst tizenöt alakulatnak kellett volna felköszönteni de csodálatosképen mindegyik deputációból csak a szónokok jelentek meg. A tizenöt Demosthenes rövid tanácskozás után küldöttséggé alakult át és megkezdődött az ünneplés. Ugyanaz a tizenöt ember ment be tizenötször egymásután az ünnepelthez, csak a szónok személye változott. Így történt aztán, hogy az „orvosi” deputációban ott állott a városi kéményseprőmester, az „írók” sorát több kereskedő is tarkította és a „Chevra” küldöttségben hat keresztény is volt. Láttam én már olyan jubilánst is, aki a sok émelyítő szónoklattól nevetőgörcsöt kapott.

Meg aztán nem is érdemlem meg a jubileumot. Igaz ugyan, hogy mások sem érdemelték meg, mégis megrendezték! Tudom is a módját, hogyan kell: Az ember szól „titokban” egy két intim barátjának és megindul a „rendezés”. Azzal is tisztában vagyok, hogy az efajta jubileumi ünnepség reklám a lap-

Dr. Munkácsi Ernő:

In memoriam Jacobi Béla

Az őszi szél keményen csavarja a fákat... Nemcsak az elszáradt levelek hullanak le sűrűn... Az elmúlt héten kidőlt egy drága nemes tölgy is, a magyar jogászvilág és a magyar zsidóság nemes hajtása... Jacobi Béla.

Sehol a világon nincsen példa a zsidóságnak és az őt környező nemzetenek arra a különös egybeolvadására, mint aminő Magyarországon végbement. Csodás ez a jelenség, ami felett sokat gondolkoztak. Talán van valami abban a zsidó vallású kazárok honfoglaló munkájának s a honfoglalás óta tartó folytonos együttélés tette elválaszthatatlanná ezt a kapcsolatot. Mert sehosem lett a zsidóság annyira nemzei és a nemzeti ideáloknak olyan erőssége, mint nálunk. S ebben a munkában az ügyvédség vezetett; az a rend, amely történelmileg kialakulva az intellektuális pályák között a legnemzetibb hivatássá fejlődött. Verbőczy nemzetének középhadát a magyar ügyvédség alkotta.

A világháború előtti boldog virágzás korában, a nemzeti célokért élő magyar ügyvédség vezérkarában egy ragyogó nevekből álló triász volt ismert, kiket nemcsak a hivatás, de a sűrű tartó barátság fűzött össze: Pollák Illés, Baracs Marcel és Jacobi Béla. Pollák Illés a filozofus ügyvéd; Baracs Marcell a védőügyvédek ideálja, aki olyan volt mint a sivatag királyi oroszlánja, ragyogó ékesszólásával, pompás dialektikájával darabokra tépte ellenfeleit; s a triász harmadika, Jacobi Béla a legjogásziabb jognak, a magánjognak volt művészi művelője.

Nemrégiben pályadíjat tűztek ki arra a munkára, amely megírja az ügyvédkedés művészetét. S ezzel kapcsolatban több szép könyv is jelent meg. Valamennyi megegyezett abban, hogy az igazi ügyvédkedés, művészet. S ha ez igaz — aminthogy az — akkor az erre a színvonalra emelkedett ügyvédnek, művésznek kell születni, akinél a környezet és a tanulmányok csak fejlesztik a lélek mélyén szunnyadó tehetséget. Ilyen hivatott művész volt a jognak Jacobi Béla. Erdélyi zsidó földbirtokos szülők (áldott emlékü nagyszüle-

im) kuriájában együtt szívia magába a zsidó tradíciókat, a patinás magyar szellemmel. A kolozsvári református kollégium — a magyar liberalizmus egykori nagynevű nevelőintézménye, — s a híres nagyváradi jogakadémia voltak azok a lélekfejlesztő tényezők, amelyek gondolkodását kialakították s abban csodálatosan elvegyült a magyarság és a zsidóság kulturája, eszméi. A konzervatív orthodox apa nevelése — aki diszmagyarban jelent meg a tekintélyes erdélyi birtokosok sorában Ferenc József előtt Kolozsvárott, — a nagyváradi jogakadémia tösgyökeres szelme találkozott azzal a hatással, amit az orthodox zsidóság egyik legnagyobb tekintélyének, Kurländer Raffaelnek a gyűbátyai háza képviselt.

Ezekből az elemekből táplálkozott emberi és jogászai egyénisége. Gyakorló ügyvéd volt, a szó nemes értelmében. Abból a felfogásból indult ki, hogy minden jogos magánérdek mögött a közérdek eszméje áll; az egyénél megsérte magánérdek a köz kárára van. Magas etikai felfogása erőt adott neki ahhoz, hogy ezt az eszmét a hétköznapi gyakorlati világában maradék nélkül követhesse s ezért nála az ügyvédkedés foglalkozásból hivatássá emelkedett. Nem öltötte magára az áltudósok tógáját és a színészkedők magas koturnusát... Azt vallotta hogy az ügyvédnek gyakorlatiasnak kell lennie és a jogtudománynak az életet kell szolgálni. Pedig emellett milyen szép magánjogi tudás rejlett benne. E század első évtizedében egymásután jelentek meg monográfiái. Sokat foglalkozott a házassági törvénnyel, amely akkor még új volt és egyes rendelkezései sok fejtörést okoztak. A „naturalis obligatióról” és a „turpis causa”-ról tanulmánya új utat vágott a Curia gyakorlatában. S már akkor hirdetett olyan gondolatokat, amelyeket 30 évvel későbbben most vetettek fel. Néhány nappal elmúlása előtt — talán egyike volt utolsó örömeinek — a Curia egyik nagytekintélyű bírója a házassági törvény egy rendelkezéséről írt tanulmányában Jacobinak 30 évvel hirdetett álláspontjára hivatkozott.

A felsőbiróságok előtt a meggyőzés erejével, a tudás alaposságával és az igazságba vetett hittel lépett fel. Minden felszólalása szinte ünnepélyes alkalom volt, amit a bírák különös figyelemmel tüntettek ki, mert tudták, hogy igazságtalan ügyet nem képvisel. Figyelmesen hallgatták, megismerték, tisztelték és becsülték. Ezzel a megbecsüléssel vették körül pályatársai is. Példa nélkül áll az a tény, hogy egy negyed évszázadon át vizsgáztatott a bírói és ügyvédi vizsgálóbizottságban, amelynek koronaügyésszé lett egykori elnöke annyira tisztelte, hogy az állandó bizottságba hívta be...: s a Kuria elnöke a legmagasabb ügyvédi fegyelmi tanácsban a legkényesebb ügyeket neki osztotta ki.

S mikor pályájának delelőjén állott, mikor mindent elért, amit egy ügyvéd elérhet: királyi és kormányzói kitüntetések, az ügyvédi autoromia összes dekorumait; választmányi tagságot, cenzorságot, curiai ügyvédi tanácsi tagságot megkapta — ráeszmélt arra a törzsre, amelyből származott...: Hivta lelke mélyén érzett hite és elhatározása lett, hogy tudásával, tekintélyével felekezetét is szolgálja kell. A különböző felekezeti tisztségek között legjobban a községkerületi bíróság elnöki szerepe nőtt szívéhez. A községkerületi bíróság csonka felekezeti alkotmányunknak egyetlen reális bátyja, amelyben él az autonomia, mikor a felekezeti ügyekben saját bíróságai ítélkeznek. Itt találkoztam vele. A felekezeti bíróság ítélkezésének elismerését én harcoltam ki a rendes bíróságok előtt; a községkerületi bíróságok lényét ő töltötte meg tartalommal. Ennek nagy jelentősége van az egész felekezeti életre, mert ez a bíróság van hivatva arra, hogy hitközségek és hitközségek, hitközségek és funkcionáriusaik között felmerült vitákban ítélkezzen és helyreállítsa a legfőbb jót: a békét. S felekezeti bírói tisztén harmoniában olvadt benne össze: a magyar jurista, a mélyen érző zsidó lélekkel. Itéleteiben azt hirdette, hogy a felekezeti bíróságnak nem a szigorú jogot, a „ius strictum”-ot, hanem a méltányosságot, a „ius saequum”-ot kell gyakorolnia; itt nem elég az esetre szabott jogszabályt alkalmazni, — hanem „igazság”-ot kell szolgáltatni. S miként fiatal éveiben a magyar jogtudo-

mányban azt az álláspontot képviselte, hogy a formailag szerzett jog, nem érvényesíthető jog akkor, ha az a „turpis causa” hibájában szenved, — meglelt éveiben a felekezeti igazságszolgáltatásban a Szentírás eszményét hirdette:

צדק ומשפט מנון כנסת

Az Igazság és a Jog trónod alapzata.

(Zsolt. 89, 15.)

Igy teremlette ő meg jóformán semmiből a felekezeti bíróságok speciális jogszabályait, amelyek ma már az egész országban általánosan elfogadottá váltak. Elnöki tisztségétől való visszavonulása után tisztségében utódai is alkalmazták azokat... Sőt azokat átvettük az új kongresszusi szabályzatok írott joganyagába és így a jövő lételes jogszabályai válnak.

Az igazság volt az eszméje. Ezt követte mint ügyvéd, mint a felekezeti bíróság elnöke és mint fegyelmi bíró egyaránt.

Nagybátyám volt. Első mesterem a jog gyakorlati művelésében. Akkor amidőn még a bírói ítéletei és periratokat élvezhetetlenné tették a magyartalan curialis nyelv tekervényes körmondatai, s uralkodó volt a valóságot elhomályosító kifogások és tagadások zürzavaros láncolata, — ő már akkor „modern” volt, a jogászi tömör előadás művésze, a rövidség és a kifejezésre való törekvés bámulatos alkalmazója s ilymódon állította be a tényállást a törvényi szabályok fogalmába. Ezt tőle tanultam meg.

Szerény ember volt. A kitüntetések nem keresé. Ő nem az okmánnyal lett méltóságos. Méltóságot adott neki a világszemléletének magasztossága, pályatársainak szeretete. „Erre” a méltóságra volt büszke. Megvetette a hizelgést és utálta a dicséretet. Szinte magam előtt látom, hogy a magasságos mennyekben e sorokat is elhárítja magától és ezek miatt szelid kék szemével megfed engem.

De mi erkölcsi parancsnak teszünk eleget, amidőn hálával áldozunk emlékezetének. Az utóbbi napokban oly sokat hallottuk, hogy a törvény és a jog a nemzet fenntartó alapja. S méltán számíthatnak az utókor el nem feledő hálás kegyeletére azok,

akik a jog és igazság eszméiért küzdöttek. Biztos vagyok abban, hogy a történelem méltányolni fogja a magyar ügyvédségnek és a magyar zsidóságnak szentelt pályáját. Mert a történelem — igazságos bíró. S halátszat szerint ügyeskedéssel, erőszakkal többet, sokat is lehet elérni, de az így nyert előnyök az idő múlásával megsemmisülnek, s a törtéteők nevét a feledés pora lepi el.

De az igaz ember tovább él az emlékezetben, azé aki a prófétai ideált szolgálta, amint írva vagyon:

לא בהיל ולא בכה
כי אם בירחי אמר ה' צבאות
„Nem hatalommal, sem nem erővel, hanem az Én szellememmel, mondja az Örökkévaló, a Seregek Ura.”

(Zachariás 4. 6.)

A rabbikar erkölcsi magaslata

Még a felekezeti lapok sem vettek tudomást részletesen arról a beszédről, amelyet Stern Samu országos elnök tartott a legutóbbi rabbiavatás alkalmából, amikor Wertheimer Adolf vezérlőbizottsági elnökké való beiktatásával kapcsolatban az újonnan felavatott rabbikhoz is szólt és elvi jelentőségű kijelentéseket tett a rabbinak kijáró tiszteletéről és a rabbikari becsületről. Buzdította a rabbikat, hogy becsüljék meg egymást, egymásban az állás méltóságát és éppen ezért legyenek szigorúak erkölcsi tekintetben önmagukkal szemben, legyenek engedékenyek kartársukkal szemben emberi gyarlóságokban, de ne ismerjenek kiméletet és ne juttassák érvényre a rosszul értelmezett szolidaritást, ha valamelyik rabbi méltatlan a rabbinak járó tiszteletre, ha valami olyasmit tett, ami a zsidó közélet szempontjából ártalmas és destruktív.

Stern Samu eme allokúciója tulajdonképpen magyarázata a talmud ama kijelentésének: „ahol chilul hasém van — azaz, ahol Istennek a neve, de ami ezzel azonos, a Tóra etikája van veszélyeztetve és megszenteltetve — ott nem kell tiszteletet adni a rabbinak.” A zsidó közösség erkölcsi értéke és vallási eszméinek makulátlansága sokkal nagyobb érdek, semhogy vele szemben bármilyen egyéni ér-

dek ne törpülne el. De Stern Samu szavai tulajdonképpen olyan igazságot állapítanak meg, amit pár hónappal ezelőtt a Szombat minden olvasója megismerhetett, amikor közöltük dr. Feuchtwang Dávid, az elhunyt bécsi főrabbi szűk körben elmondott beszédét, amelyet kartársaihoz, a többi bécsi rabbihoz intézett és kidomborította, hogy a rabbikarnak kötelessége szigorú etikai atmoszférát teremteni a külvilággal szemben, de különösen befelé. Hogy a magyar országos elnök és a bécsi főrabbi ugyanazt mondják, mint a Talmud bölcsei, ez csak azt jelenti, hogy ugyanegy az igazság mindenütt. Mert a feladata magaslatán álló rabbinak mindenkor meg lesz a tisztelete, ezt nem kell mesterséges eszközökkel, adminisztratív kautélákkal biztosítani. Egy testület önkritikai érzékenysége pedig legjobban mutatja az illető testület erkölcsi szintjét. És azt nem is kell kihangsúlyozni, hogy minden becsületes zsidó ember a rabbikar erkölcsi szintjét a legragyogóbb tisztaságban szeretné látni. Ennek az érdekében szólalt meg az országos elnök a legújabb rabbiavatáson.

RADIUS filmszínház Nagymező utca 22-24. Telefon: 1-220-98
Előadások kezdete 3, 5, negyed 8 és fél 10 órakor.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

A Pesti Chewra Kadisa választásán titkos volt a szavazás. A titkoság nem volt ideális, mert hiányzott a zárt fülke. Jelen esetben ez a körülmény a törpe ellenzék javát szolgálta. Ennek a paradoxonnak következő a magyarázata. A Steiner-pártnak alig volt két tucatnyi komoly szavazója, ennek ellenére a leadott közel 5000 szavazatból csaknem száz szavazatot kapott. Részavaztak ugyanis a taggyűjtők, a napidijért működő bizalmiak, a szűkebb környezet, akik teljes titkoság mellett azonban szívesen és boldogan a hivatalos listára szavaztak volna. Ezt le lehetett olvasni az illetők arcáról.

A Chewra igazán megengedhetné magának azt, hogy bevezetné a teljes titkosságot a szavazásnál. Ennél a választásnál nem volt szükség sem pártra, sem agitációra, mert a hatalmas szavazótömeg önként jelentkezett és csak azt tudakolták, hogy melyik a Krámer-lista...

Nem olvasom

A frontharcosok világszerte megszervezett zárt alakulatokat alkotnak. Minden közületben belül a frontharcosok együvé tömörülnek, így a magyar zsidó frontharcosok is, akik mint csoport, a felekezeti élet minden megmozdulásában részt vesznek. A magyar zsidó frontharcos tábor megszervezésében Schalk Ferenc emléklapos százados a főérdem, aki vérbeli taktikushoz méltó körülményekkel tömörítette megbonthatatlan egységbe a magyar zsidó frontharcosokat.

Nem olvasom

Megírjuk legutóbbi számunkban, hogy Kiss Arnold, a budai főrabbi, azt az érdekes ujtást vezette be az Öntőház-utcai templom ifjúsági istentiszteletein, hogy a heti szakaszt minden héten egy-egy diák magyarul is elmondja. Az elmúlt héten Fónagy István, a Mátyás király reálgymnázium VI. osztályu tanulója mondta el az özönvizről szóló hetiszakaszt, olyan páratlan készséggel és tehetséggel, amely egy felnőttnek is dicséretére vált volna. Itt említjük meg, hogy az ifjúsági ügyeket szeretettel és buzgalommal felkaroló költő-pap újabb intézkedéseket szándékozik tenni a zsidó fiatalság erkölcsi és hitélete nivójának emelése céljából. Kiss Arnold kezdeményezésére ugyanis a napokban megalekul Buda zsidó középiskolásainak ifjúsági hitközsége. Lesz ifjúsági rasekol, alelnök, előljárók — kivéve pénzügyi előljárót — minden tisztség be lesz töltve, hogy az ifjúság már korán megszokja a közért való önzetlen munkálkodás szép munkáját.

Nem olvasom

Elméletben még elsajátították a zsidók a kormányzás és a közigazgatás tudományát, de a gyakorlatban legritkább esetben találkozunk még ma is olyan zsidóval, aki ért a kormányzáshoz és a közigazgatáshoz. Mikor — mintegy 150 évvel ezelőtt — a zsidók kikerültek a ghettóból, ugyszólván minden szakmában a leggyorsabban elsajátították a szükséges tudást, amelyet bizonyos vonatkozásokban művészetté fejlesztettek. Így például a zenében már a második, harmadik generáció kitermelte Giacomo Meyerbeert, Felix Mendelssohnt és

sok másokat. Sőt a zsidóktól oly távoleső szobrászatban is aránylag rövid idő alatt tehetséges gárda termelődött ki. Egyedül a kormányzás és a közigazgatás tudományát nem tudták elsajátítani. Ehhez akkor sem értettek, mikor 2000 év előtt Palesztinában önálló államot alkottak. Mindez, a napokban oly mintaszerű rendben és bármelyik közigazgatási mester becsületére való módon lezajlott Chebra választásokkal kapcsolatban jutott eszünkbe. Ezt a nehéz munkát Trebitsch Márkus főfelügyelő irányítása mellett bonyolította le a Chebra tisztviselői kara előre kidolgozott pontos haditero szerint. A haditero kifejezés itt annyival is inkább helyénvaló, mert a választáson megmutatókozó szervező készséget Trebitsch Márkus a régi osztrák-magyar armádiában sajátította el...

Olvasom

Ez év április 26-án az árja alperes elbocsátot a zsidó, 61 éves, nyolc éve szolgálatában lévő segédjét, azzal az indokolással, hogy a zsidó Figaró miatt az árja vendégek elmaradtak. A segéd 310 márka felmondási pénzt perelt.

A bíróság az összeget megítélte, különböző indokok alapján. Az indokolásban többek között a következő is olvasható:

— Egyébként nem lehet elfeledkezni arról sem, hogy a borbélyüzem árja alkalmazottjainak csak hasznára van az, ha az üzemben egy zsidó borbély is tevékenykedik, mert így az árja alkalmazottok megspórolják azt, hogy zsidót kelljen borotváltniok.

Olvasom

Egy angol lap írja ezt, lelke rajta, ha nem igaz! A német hadseregben nagy az orvoshiány. Ez a magyarázata annak, hogy hajlandék lennének emigrált orvosokat visszahívni, ha azok felcsapnak katonaoorvosnak.

Olvasom

A németországi zsidó „Kulturbund”-ok immár európai művészi produkcióit, árjáknak látogatni szigorú büntetés terhe alatt tilos. Elképzelhető tehát a következő jelenet a német bíróságon: Biró: Büntetve volt? Vádlott: Igen, hat hónapi fogságra. Biró: Miért? Vádlott: Színházban voltam... — Más. — Egy úr odamegy a „Kulturbund” előtt strázsaló S. A. emberhez, aki arra vigyáz, hogy árja be ne tévedjen a zsidók közé — és megkérdi: Kérem szépen, bemehetnek? A dédnagymamám zsidó volt.

A XII. izraelita községkerület

f. hó 25-én a győri hitközség tanácstermében Kallós Henrik dr. községkerületi elnök elnökletével közgyűlést tartott.

A közgyűlést Roth Emil dr. győri főrabbi imája nyitotta meg, áldásért e-edezve a Mindenhatóhoz a községkerület munkálkodására.

Kallós Henrik dr. elnök magasszínvonalú beszédben ecsetelte ezután úgy nemzetközi, mint hazai viszonylatban a zsidóság helyzetét, hangoztatván, hogy nincs más út, mint vállalni a zsidó sorsközösséget és vállalni a jövőbeni reménykedés sorsközösségét, mert hiába nem vállalod testvér ezt a közösséget, hiába a gyáva megfutamodás. rajad testvér ez nem segít, zsidó voltál, zsidó vagy, zsidó maradsz. Nincs más út, mint szigorú köteleességteljesítéssel élni, szigorú köteleességteljesítéssel nevelni gyermekeinket, szigorú köteleességteljesítéssel fenntartani hitközséget, iskolát, zsidó intézményeket, ragaszkodni az ősi hithez és a zsidó közösség-érzést úgy hagyni gyermekeinkre, mint ahogy apáinktól mi kaptuk.

A közgyűlés azután egyhangú lelkesedéssel elnökké ismét Kallós Henrik dr.-t, elnökhelyettessé Erdély Ernő dr.-t és jegyzővé Erdős János dr.-t választotta, megalkítván egyszersmind a községkerületi bíróságot is, melynek elnökévé ugyancsak egyhangúlag Mayer Lajos dr. m. kir. kormányfőtanácsos, ügyvédet választotta meg.

A közgyűlés megleghangú távirában üdvözölte Stern Samu országos elnököt. A tartalmas és magasszínvonalú közgyűlést társas ebéd követi, amelyen értékes felszólalások hangzottak el. Ebéd után a Győri Izr. Ifjusági Kulturegylet énekkara Fodor Kálmán ág. ev. karnagy vezetésével szívet-lelket gyönvörködtető módon szombati zsoldármelódiákat adott elő, óriási tetszést váltva ki a jelenlevőknél.

A Pesti Chevra Kadisa tisztújító közgyűlése

Folyó hó 28-án tartotta a Pesti Chevra Kadisa képviselőtestülete Wertheimer Adolf választási bizottsági elnök elnöklete alatt tisztújító közgyűlést, amelyen a Chevra Kadisa elnöke, 2 alelnöke, előljárósága, valamint a 70 tagú választmány választatott meg. A közgyűlésen a fővárosi zsidóság színe-áva megjelent. Ott láttuk Stern Samu hitközségi és Országos Irodai elnököt, dr. Glückstahl Samu elnökhelyettest, dr. Barna Károly, dr. Gallia Béla, Nagy Andor, dr. Rosenak Miksa, Vértes Emil és dr. Zahler Emil hitközségi előljárókat, dr. Márkus Albert és dr. hliniki Neuberger Aladár törvényszéki tanácselnököket, dr. Kerekes Ödön, dr. Körmöczy Emil, dr. Kövesi Géza egészségügyi főtanácsosokat. Elek Arthur, Horváth Miksa, Mezőfi Vilmos, dr. Simonyi Simon, Vas Lajos körzeti elnököket, dr. Heidelberg Márton, Halász Manó, dr. Gold Simon, dr. Spitzer József, Weiner Samu kormányfőtanácsosokat, sióagárdi Zöld Márton tábornokot, ott látjuk továbbá Árvai Henrik, dr. Berger Gyula, Boschan Arthur, Dános Géza, Déri Vilmos, Dinner A. Emil, Eppler Sándor, dr. Farkas Samu, dr. Hajdu Miklós, stb.-t.

A közgyűlés a választás megejtésével vette kezdetét. A kijelölő bizottság javaslata alapján közfelkiáltással és egyhangú lelkesedéssel megválasztották ismét elnöknek Kramer Miksát. Alelnökök lettek: Lunzer Pál és dr. Dési Géza. Előljárókul megválasztottak: Ágoston Manó, Ránó Dezső, Beck Jenő, Eisenmann Gyula, Fürst György, Komját Ernő, Landesmann Márk, Steiner Marcell és Wertheimer Leios. Ezután a 70 tagú választmányt választották meg.

A választás megejtése után dr. Glückstahl Samu felsőházi tag vezetése alatt dr. Barna Károly, Halász Manó, Horváth Miksa és dr. Temesváry Rezső választmányi tagokból álló küldöttség ment az újonnan megválasztott vezetőségért, kiket a terembe érve, a közgyűlés lelkes éljenzéssel fogadott.

Wertheimer Adolf

gyönyörű beszéd kíséretében instalálta az újonnan megválasztott előljáróságot, rámutatva arra az egyhangú bizalomra, mellyel a közgyűlés a vezetőséget megválasztotta. Történelmi visszapillantást vetett a Chevra Kadisák fejlődésére és méltatta azt a humánus, kegyeleti és szent munkát, melyet a Chevra Kadisák évezredek óta a zsidóság szolgálatában fejtenek, mely Chevra Kadisáknak ra-

gyogó példaképe a Pesti Chevra Kadisa, mely már másfél évszázad óta fejt ki áldásos munkásságát.

Wertheimer Adolf beszéde után

Kramer Miksa

elnök a közgyűlés tagjainak éljenzése mellett mondotta el programbeszédét.

Első sorban köszönetet mondott a választási bizottság elnökének, valamint a bizottság összes tagjainak az odaadó, lelkes és önzetlen fáradozásért, mellyel a választásokat méltó módon vezették, majd Stern Samu hitközségi elnöknek, valamint a Hitközségi Párt vezetőségének köszönte meg a pártnak önként felajánlott támogatását. Ezután rámutatott azokra a nagy feladatokra, melyek a Chevrára várakoznak. A temetővel kapcsolatban rámutatott arra, hogy az újonnan megszerzett 100 holdas területnek egyengetési, fásítási, csatornázási, vízvezetési munkálatai óriási áldozatokat fognak a Chevrától követelni, úgy hogy ezen munkálatok csak successive, a Chevra Kadisa anyagi erejéhez képest lesznek megvalósíthatók. De a közel jövőben fogja megvalósítani a Chevra Kadisa a tizezer zsidó hősi halott emlékművének a temetőben való mielőbbi felállítását. Rámutatott arra, hogy a zsidóság anyagi helyzetének leromlása folytán a jóléti intézményeket, dacára a Chevra Kadisa nehéz helyzetének, folytonosan fejleszteni kell. Rámutatott arra, hogy amikor az összes intézmények a viszonyok kényszerítő hatása alatt leépíteni kényszerülnek, a Chevra Kadisa jóléti intézményeiben az utolsó tíz év alatt az ápoltak száma kétszázról hatszázra emelkedett, de sajnos ezzel a létszámmal sem lehet az összes jogos igényeket kielégíteni.

Beszédének további részében gyönyörű képet állított a közgyűlés elé. Elmondotta, hogy miként a legszentebb ünnepek alkalmával a muszaf ima előtt az előimádkozó — scheliach czibur — a nyitott frigyszekrény előtt azért könyörög a Mindenhatóhoz, hogy hallgassa meg imáját, amelyet magáért és a közösségért végez, akként ő is magát a Chevra Kadisa scheliach cziburjának tekinti és könyörög a Mindenhatóhoz, hogy adjon neki erőt és egészséget, hogy azokat a nagy és szent feladatokat, melyeket a Chevra Kadisa magára vállalt, megvalósíthassa. Könyörög azért, hogy a Chevra Kadisa munkássága és az ő működése eredményes legyen. Bizik a Mindenhatóban, hogy imája és könyörgése meghallgatásra fog találni, bizik munkatársainak segítségével, bizik a közgyűlés támogatásában, bizik a Chevra Kadisa tisztikarában, melynek élén dr. *Endrei S. Henrik* igazgató főtitkár áll. És miként az előimádkozó a nagyünnepeken Schadaj, az Örökkel való segítségét kéri, akként ő is Schadajnak segítségét kéri a vállalt nagy és szent munkáiban. A maga részére semmit se kér, mindent a közösség, mindent a Chevra Kadisa részére kér: egész lényét, egész tudását, egész lelkesedését ennek a célnak szolgálatába állítja be. Isten áldását kéri az anyahitközségre, a Chevra Kadisára és a közgyűlés minden egyes tagjára.

Ezután felszólalt a Hitközség elnöke:

Stern Samu

Mélyen tisztelt Közgyűlés! A Pesti Izr. Hitközség nevében köszöntöm elsősorban a most megválasztott érdemes elnökünket, Kramer Miksát, az ő magas koradacára, ahelyett, hogy a jól megérdemelt pihenésnek szentelné az ő hátralévő idejét, reméli, hogy még hosszú ideig elvállalni fogja

a nehéz és terhes munkát, amelyhez őt az Uristen segítse. És köszöntöm az egyik alelnök urat, Lunczer Pált, aki eddigi munkásságával rászolgált nemcsak a bizalmunkra, hanem szeretetünkre és elismerésünkre. Én meg vagyok győződve róla, hogy a jövőben is, amennyiben még lehetséges, hatványozottabban fogja erejét ennek az intézménynek szentelni. És köszöntöm az új, most megválasztott másik alelnököt: Dr. Dési Gézát. Meg vagyok róla győződve, hogy a jövőben az ő munkásságát ennek az intézménynek fogja szentelni. Köszöntöm a régi előljárókat, akik a mi tiszteletünket és elismerésünket bírják és köszöntöm az új előljárókat abban a reményben, hogy jó választás történt, hogy ők mártók lesznek a régi előimádkozók, mert nem kívánjuk, hogy több érdemet szerezzenek, mint az eddigiek. Köszöntöm a képviselőtestületet, annak minden egyes tagját, mert ha végig nézek a jegyzéken, azokon, akik bekerültek bizalomból, ott látok egy olyan gárdát, hogy az hivatva van a pesti izr. hitközség és a Chevra szolgálatait teljesíteni és szívükön viselni a Szentegylet ügyét. Amikor a Hitközségi Párt Nagy Andor vezetésével zászlót bontott a Chevraválasztás alkalmából, nem azért történt ez, mintha csak egy percig is éreztük volna, hogy a hitközségre szükség van, zászlót bontott azért, hogy dokumentálja a szívélyes barátságot, amely a hitközség és Chevra között van, hogy dokumentálja, hogy ennek az intézménynek és a Pesti Izr. Hitközségnek, mint egynek, egy akarrattal kell, hogy a felekezeti érdekében dolgozzon. A választás megtörtént, a szavazás megtörtént, most kezdődik a munka.

Mindenki álljon ott a bástyán, mindenkinek legyen kötelessége az, hogy akiket odaállították, ennek megfeleljenek. Legyen itt istápoló nyugalom, békesség és szeretet, fogjon össze a Chevra Kadisa és a hitközség. És ha ebben az érzésben, ezzel az elhatározással állunk itt, akkor el fog jönni az, amire elnök úr rámutatott, az Ur Istennek a kegye, hogy ezt a munkát áldás, béke és nyugalom fogja követni.

Stern Samu hitközségi elnök beszéde után

Lunzer Pál

az ujonnan megválasztott alelnök szólalt fel:

„Engedjék meg, hogy mindenekelőtt Stern Samu ur öméltóságának hitközségünk kiváló elnökének jóleső elismerő szavaiért a Chevra Kadisa elnökének megbízásából és nevében, valamit az egész előljárárság nevében hálás köszönetet mondhassak. Biztosíthatom öméltóságát, hogy a Chevra Kadisa előljárársága a maga részéről is igen nagy súlyt helyez az anyahitközséggel fennálló jóviszony ápolására és — ha ez még lehetséges — fejlesztésére és, hogy részünkről ezirányban minden lehető meg fog történni.

Ezek után engedjék meg, hogy a magam nevében felszólalhassak. Meghatottan mondok szívemből fakadó, mélységes köszönetet azon nagy megtiszteltetésért és kitüntetésért, melyben engemet azáltal részesítettek, hogy a Chevra Kadisa alelnökévé megválasztani méltóztattak. Nem tudom elképzelni, hogy zsidóérzésű embert nagyobb kitüntetés érjen, mint az, hogy hittestvéreim bizalmából a felekezeti testület ezen legnemesebbikjének élére érdemesítettek és ezt akkor, amikor csak ötéves múlt áll mögöttem, melyet ezen testület előljárárságában tölteni szerencsés voltam.

Az engem ért kitüntetést annál nagyobbra értékelem, mert az a körülmény, hogy Kramer Miksa elnök mellett tölthetem ezen pozíciót még külön dísz jelent. Önöknek tisztelt uraim, nem kell külön mondanom, hogy mit jelent e név: Kramer Miksa. Nem az én hivatásom az, hogy szeretett el-

nökünk nagy érdemeit is méltassam, de engedjék meg, hogy itt, a Közgyűlés színe előtt háláljam meg atyai jóbarátomnak azt a szeretetet és ragaszkodást, melyet velem szemben tanusított, s kérhessem a jó Istent, hogy elnökünket törelessen erőben és egészségben még nagyon sokáig engedje működni Chevránk élén és annak javára.

Kedves Hittestvéreim! Midőn Önöknek újból megköszönöm kitüntető bizalmukat és köszönöm előljáró társaimnak és dr. Endrei kitűnő igazgatóknak, továbbá a kitűnő tisztviselői karnak, az igen tisztelt választási bizottságnak és az annak kebeléből kiküldött jelölő bizottságnak eddigi támogatását és úgy az Önök, mint előljárótársaim és az egész tisztviselőkar támogatását a jövőre is kérem, engedjék meg, hogy itt, a Közgyűlés színe előtt azt a hűségfogadalmat tehessem, mely szerint amellet, hogy — mint már említettem — a hitközséggel a jóviszonyt fenntartjuk, szereteit elnökünk irányítása mellett azon leszek, hogy Chevránk az alapszabályokban biztosított autonómiája minden tekintetben érintetlenül megővassék.

Ezután felszólalt az ujonnan megválasztott alelnök

Dr. Dési Géza

Mindenek előtt a mi hódolattal tisztelt elnök urunkhoz fordulok, aki, amikor azt mondotta, hogy nincs programja, akkor igen gazdag programot tárt elénk. Mindig úgy szokott az lenni, ha egy gazdagtól pénzt kértek, annak nincs pénze, ellenben a szegény megbecsüli a pénzt. Az elnök ur a maga igénytelen szavaival, gazdag programjával teljesítette, amit ő program gyanánt említett. Ez a legmagasztosabb program a világon. És nem felelhetünk mást, mint ugyanebben a stílusban örömünknek adjunk kifejezést. Megérdemli, mikor azt mondja, ami engem megragadott, mikor azt mondotta, hogy a Chevra neme építhet le, hanem felépít. Ez valóságos csoda. Mert amikor a mélyen tisztelt Wertheimer elnök ur Dániel prófé-

taról szólott, hogy tüzes kemencében, oroszlanok barlangjában vagyunk és mi mégis építünk minden antiszemitizmus, üldöztetés, bántalom közepette, kell, hogy a Sadajra gondolhassunk.

Egy ujonnan érkezett embernek nem illik sokat beszélni, a Benjáminnak az a tisztsége, hogy rövid legyen. Reményt és hitet nyújtott elnök urunk felszólalása. Reményt kaptunk reá, hogy nem baj, ha öregedően is tele hittel, reménnyel kell az intézmény élére állani. És ha intézmények élén ilyen emberek állanak, mint az elnök ur és mint

a hitközségi elnök ur, aki gazdagságának tékozlásával, arany szavakkal jött, fáradságot nem kimélve és mindig kevés neki, amit csinál, mindig még jobban és teljesebben akar dolgozni. Kedves barátaim, amikor a hitközségnek és Chevrának ilyen vezetői vannak, akkor ne féljünk. Amennyivel rosszabb odakünn, annál intenzívebben teljesítjük munkánkat idebenn.

Ezután a Kőbányai Izr. Hitközség nevében László Gyula hitközségi elnök köszöntötte a Szentegylet ujonnan megválasztott vezetőségét és biztosította szeretetéről és ragaszkodásáról. A beszéd után a közgyűlés lelkes hangulatban véget ért.

Elmarad a vasárnapra kitűzött budai képviselőtestületi választás

A budai izr. hitközségnek ez év november hó 1-ére és 2-ára kitűzött választása elmarad, mert a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletet bocsátott ki, amelynek értelmében a kongresszusi izraelita hitközségek három hónapig nem tarthatnak semmiféle választást.

A Budapesti Izr. Hitközségek Együttműködési Pártja a vasárnapra és hétfőre kitűzött választásokat teljesen felkészülten várta. A megjelent miniszteri rendeletet illő tisztelettel tudomásul vette és egyben elhatározta, hogy hatalmas táborával továbbra is megtartja az érintkezést, hogy megvalósíthassa a budai és pesti hitközségek között azt a békés együttműködést, amely hivatott mindkét hitközség javát és az egész magyar zsidóság érdekét szolgálni.

A PESTI IZR. HIKÖZSÉG szabadegyetemi előadássorozatában hétfőn, november 2-án 6 órakor „a zsidóság mai társadalmi kérdései” címmel dr. Kecskeméti György, 7 órakor pedig „A Talmud és az őt körülvevő világ” címmel

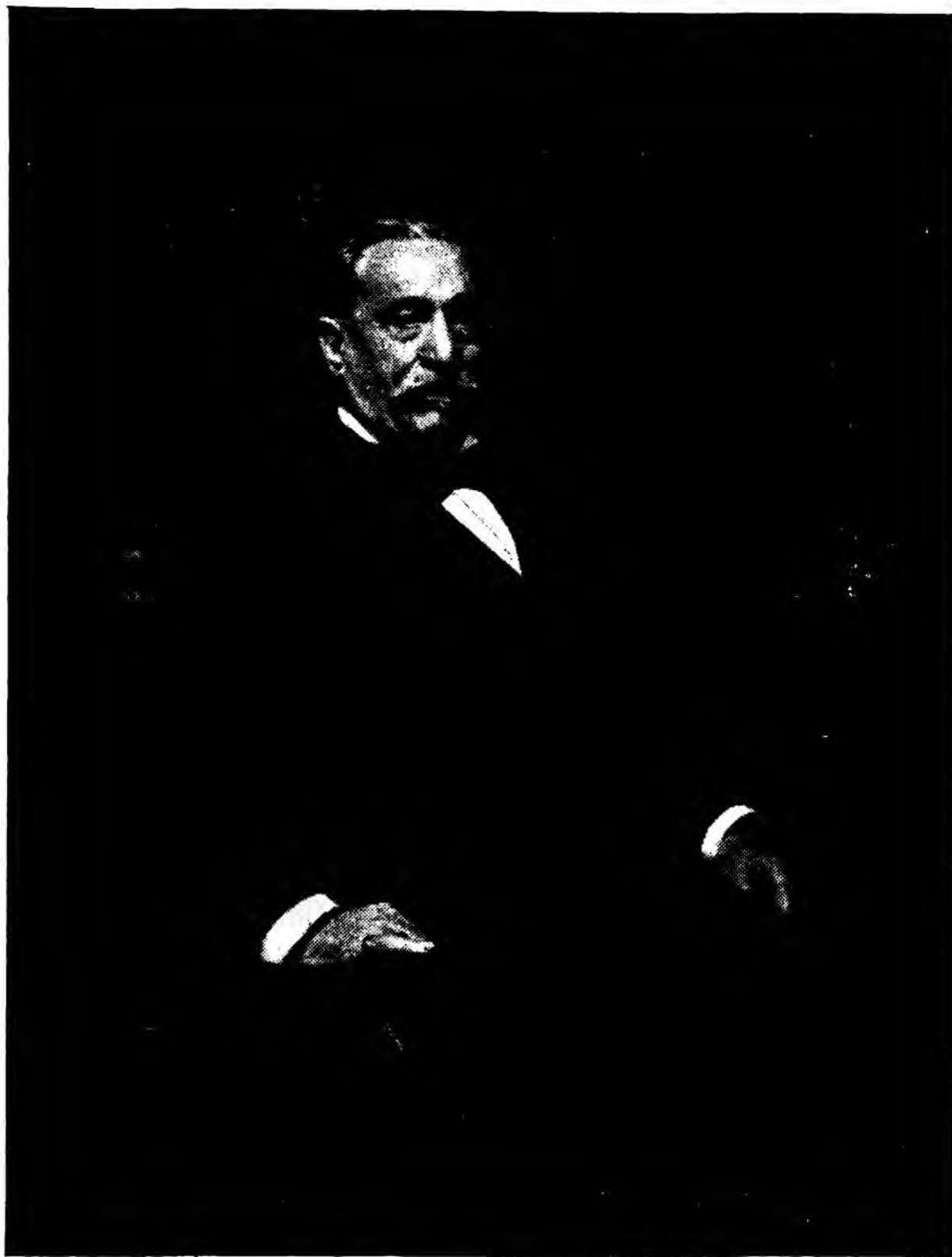
dr. Guttmann Mihály; csütörtökön, november 5-én 6 órakor „A messiáság” címmel dr. Frisch Ármin, 7 órakor pedig „Az öt Megilla” címen dr. Fényes Mór. A Szülők Pedagógiumában viszont szerdán, november 4-én fél 7 órakor „Élő idegen nyelvek tanulása” címmel dr. Balassa József tart előadást, amelyet vita követ. Valamennyi előadás a hitközség Goldmark termében (VII., Wesselényi ucca 7.). Belpódium nincs.

LÖFKOVICS ALBERT, az országos zsidó származású bécsi bankár váratlanul meghalt. Az elhunyt jelentős szerepet játszott a békebeli Bécs gazdasági életében, ahová egész fiatalon került. A temetés előtt felbontották a végrendeletét, amely nagy meglepetés keletkezett. Löfkovics Albert minden vagyonát a bécsi zsidó hitközségre hagyta. Vagyonának részvényekből és galiciai petroleum források rész tulajdonából áll. A vagyon, amit körülbelül tíz millió leire becsülnék, de lehet, hogy sokkal több, a bécsi hitközségnek jutott kizárólag. Löfkovicsnak a hitközség igen díszes temetést rendezett és sírkövet állít neki.

HELYREIGAZÍTÁS. Mult számunkban a kecskeméti Chevrá ünnepélyről szóló tudósításunkban Donáth Józsefet, korrektori elnézés folytán, mint „Chevrá elnököt” tüntettük fel, holott köztudomású, hogy Donáth József a kecskeméti izraelita hitközség elnöke.

Ugyancsak a mult számunkban történelmi hiba folytán a szabadegyetemről szóló cikkünknel lemaradt a cikk szerzőjének neve. Pótlólag közöljük, hogy az érdekes tudósítást dr. Wolf József írta.

A Chevra Kadisa új előljárósága

Kramer Miksa, a Chevra Kadisa elnöke

A pesi Chevránál a tisztujítás korszakos jelentőséggel bír. Az új alapszabály szerint felemelték az előljárók számát és a most megválasztott régi és új előljárókkal — mondhatni *hogya a 148 éves Chevra megifjodott*. Ennek a választásnak súlyát az is emeli, hogy a mostani vezetőség lesz hivatva két év múlva a világ első Chevrájának másfél százados jubileumát előkészíteni és ezt a dicsőséges multnak megfelelően megünnepelni.

Elnöknek megválasztották immár harmadizben Kramer Miksát, aki október 19-én lépett 85-ik életévébe. Nem hisszük, hogy széles ez országban, bármely testületnél is,

működnék ilyen korú elnök, de az bizonyos, hogy hozzá hasonló, komoly értelemben vett igazi elnök nem létezik. Mert Kramer Miksa legelsőnek jön be a hivatalába, a legkisebb dolgok iránt is érdeklődik és komoly értelemben véve, valóban vezeti az ügyeket. Kramer Miksa fizikuma csodának mondható és kétségtelen, hogy magas kora tapasztalatainak gazdagságában, diplomáciai jártasságában nyilvánul meg különleges egyénisége. Még csak azt akarjuk kiemelni, hogy mint minden igazi politikus, ebben a korban is minden adott helybe beleilleszkedik és fiatalos rugékonysággal új környezetbe, új

emberek közé is könnyedén beleéli magát.

Alelnöknek megválasztották *Lunzer* Pált, a Trust ügyvezető igazgatóját, aki már eddig is *Kramer* Miksa akadályoztatása esetén helyettesítette az elnököt. A Chevránál eddig is eredményes munkát végzett és mint az Izraelita Szünidei Gyermektelep elnökhelyettese is áldozatos munkát végzett.

Alelnök lett továbbá *dr. Dési Géza*, akit igazán felesleges bemutatni és méltatni a felekezeti lap olvasói előtt, hiszen ő már hosszú évek óta komoly és eredményes munkát végez a felekezeti életben.

Ujonnán beválasztották: *Bánó* Dezsőt, *Beck* Jenőt és *Eisnmann* Gyulát, kik már évek óta a Chevra életében jelentős szerepet játszanak és áldásdús, eredményes munkát végeztek. Mindhárman a politikai és gazdasági életben jelentős szerepet játszanak. Az ott szerzett gazdag tapasztalataikat a Chevra szent céljaira is eredményesen felhasználják.

Mint új előljárók kerültek be: *Ágoston* Manó, ki a Chevránál homo novus, de a fiuárvaháznál már eddig is résztvett a felekezeti életben.

Fürst György előljárói megválasztását mindenki örömmel üdvözölte, mert mindenki becsüli és tiszteli *Fürst* Györgyöt, a Rimamurányi igazgatóját, aki nagyarányú közgazdasági elfoglaltsága mellett időt és munkát szentel a zsidó karitativ intézmények felvirágoztatására. Vezető szerepet játszik a fiuárvaházban, ahol a templombizottság elnöke, de a Chevránál ő nem új ember, hiszen évek hosszú sora óta a Chevra Szeretetházát vezeti, mint előljáró helyettes.

Steiner Marcell az új vezetőség legfiatalabb tagja és sokat ígérő reménysége. Politikai életben is szere-

pet játszik és az Omiké-ben elismerten eredményes munkát fejt ki. *Steiner* Marcellt már származása és családi kapcsolatai is predestinálták a most elért pozícióra, ugyanis néhai *dr. Weisz* országos hírvéstergomi főrabbinak veje s a korán elhunyt *dr. Eisler* Mátyás, kolozsvári főrabbi, egyetemi tanár sógora.

Komjáth Ernő, a zsidó gimnázium barátai társaságának alelnöke, jótékonyágát özvegyek és árvák százai áldják. A fiuárvaház, a Szeretetkórház, a Mikéfe, a Szünidei Gyermektelep, az Ahavas Réim és még számos jótékonyági alakulat, mindig áldozatkész patrónusa. *Komját* Ernő, a családi hagyományokban gyökerező tiszteletreméltó konzervativizmus egyik legszebb példaképe.

Wertheimer Lajos nem újonc a zsidó közélet porondján. Már több, mint négy évtizede szakadatlanul nemcsak a fővárosi, de az egész magyar zsidóság érdekében dolgozik. Ha visszatekintünk múltjára, mint kiemelkedő tényét látjuk a józsefvárosi zsidóság megszervezését, az imaház megalapítását és a VIII. kerület zsidóságának a főváros szervezetébe méltó módon való beillesztését. Munkával és pénzzel nem fukarkodott, ha arról volt szó, hogy segítsen.

Et nunc venio ad fortissimum virum: a Chevra igazgatójához, *dr. Endrei* S. Henrikhez, akiről az alkalommal csak ennyit: integer vir, scelerisque purus!

Az új választmány

Alsóterényi Auer Róbert, *Berényi* Márkus (új), *dr. Berger* Gyula (új), *Bleier* Ármin, *Boschán* Artur, *Böhm* Náthán, *Braun* Vilmos (új), *Deutsch* Károly, *Dinner* A. Emil (új), *Ehrlich* G. Gusztáv, *Elek* Arthur (új), *Engel* Nándor, *dr. Epstein* Manó (új), *Fejér* Gyula (új), *Fried* Ármin,

dr. Gál Jenő, Gerő Márton (uj), Goldfinger Gábor, Gottlieb Béla (uj), dr. Hajdu Miklós (uj), dr. Heidelberg Márton, Herczeg Sándor (uj), Horváth Miksa (uj), Kallós Vilmos (uj), Klein Miksa, Kleinberger Antal, Kohn Hugó (uj), Komlós Sándor (uj), König Dávid, Kramner Dávid, Kuliner Gyula, Ledermann Mór, dr. Lichtenstein Salamon (uj), Mezőfi Vilmos (uj), Molnár Gyula, Munk Gábor, Nagy Andor, Nemes Henrik (uj), dr. Politzer Gusztáv (uj), Popper István, Rechnitzer János (uj), Reichenberg Jakab, dr. Rosenák Miksa (uj), Roth Mór, Schalk Ferenc (uj), dr. Schäfer Zsigmond (uj), Scheer Samu (uj), Schlanger Mór, Schlesinger Bertalan (uj), Schwarcz Adolf (uj), Schwarcz Jenő, Schwarcz Viktor, Soltész József, dr. Spitzer József (uj), dr. Stein Emil, dr. Steiner Gyula, Steiner Mihály, ifj. Stern Sándor, dr. Szabolcsi Lajos, Vészi József, dr. Weiler Ernő, Weisz János, Weisz Márk, Weisz Mór, Wertheimer Adolf, Wertheimer Soma, Wiener Mór, dr. Zahler Emil, sióagárdi Zöld Márton.

Dr. Jakobi Béla temetése

Dr. Jacobi Béla ügyvéd. m. kir. kormányfőtanácsos, a pesti izr. hitközség képviselőtestületének, valamint választmányának tagja. volt oktatásügyi h. elöljárója és a VI. izr. községkerületi bíróság egy évtizeden át volt elnökének temetése kedden délben nagy részvét mellett ment végbe a rákoskereszturi temetőben. A temetésen a pesti izr. hitközség elöljárósága részéről megjelentek dr. Glücksthal Samu elnökhelyettes, dr. Barna Károly, Kaszab Elemér, Nagy Andor, dr. Rosenák Miksa és dr. Zahler Emil elöljárók. Eppler Sándor főtitkár, nagy számban jelentek meg az el-

DISRAELI

L. Napoleon Parker világhírű színműve a

Magyar Színházban

Törzs Jenő

pályája legmonumentálisabb szerepében lép fel!

Lózur Mária, Cs. Aczél Ilona, Senyei Vera, Szakáts Zoltán, Földényi László, Péchy Blanka, Bárszony Erszi, Pataky Miklós, Vándor Gusztáv, Gonda, Vizy, Sziget, Pethes, Dávid, Aknay, Cselle, Doktor, Tasnádi.

Rendező: HEVESI SÁNDOR.

Díszlettervező: UBOR TIBOR.

Ragyogó magyarszínházi előadás!

hunyt ügyvédkollégái, valamint tisztelői és barátai. A gyászszertartáson Ábrahamsohn Manó főkantort funkcionált, a gyászbeszédet pedig dr. Fischer Gyula főrabbi mondotta. A pesti izr. hitközség elöljárósága nevében dr. Glücksthal Samu elnökhelyettes méltatta az elhunyt nagy érdemeit, amelyeket mint a jogi élet és a felekezeti élet kiváló tényezője szerzett, majd dr. Osztern Lipót az Ügyvédi Kamara nevében mondott meleg búcsuztatót. A templomi énekkar gyászszolozsmája mellett kísérték az elhunytat a családi sírbolthoz.

A temetésen megjelentek többek között a következők:

Gaár Vilmos, lovag Wettstein Miklós, báró Sztérényi József, vitéz dr. Pétery Aladár, Hann Arnold, beckói Biró Gyula, Nugues Sylvestre francia konzul, Salgó Kornél főkonzul, dr. Rosenák Miksa, dr. Farkas Ignác, Wellisch László, dr. Jacobi Andor, dr. Osztern Lipót, dr. Glücksthal Samu, dr. Pár-

kány Frigyes, dr. Gál Jenő, dr. Székely Lajos, dr. Grünhut Ármin, Steiner Marcell.

Koszorút küldtek:

Budapesti Ügyvédi Kamara, Országos Ügyvédszövetség, „Baráti köre”, Lipótvárosi Casino Igazgatósága, Fanto Egyesült Ásványolajgyárak Rt., Haberfeld Miksa, Jacobi Andor és Jolán, Biró Gyula és Margit, Hegedüs család, Buchwald család.

Frankl Adolf halála alkalmából a következő részvétlíviratok érkeztek az özvegyhez és vejéhez:

Megilletődéssel értesültem a hazai orthodox izraelita társadalomban vezető szerepet játszott férjének, felsőházunk szorgalmas tagjának elhunytáról. Kérem, fogadja fájdalmas gyászában úgy a felsőház, mint a magam őszinte részvételének nyilvánítását.

gróf Széchenyi Bertalan
a felsőház elnöke

*

Mély gyászukban őszinte részvétellel osztozik

Darányi Kálmán.

*

Mély megrendüléssel értesültem *Frankl Adolf* váratlan haláláról és átérzem azt a nagy veszteséget, amelyet elmulása felekezetének és valamennyiünknek is jelent. Fogadják kérem őszinte részvétem kifejezését.

Hóman Bálint.

A debreceni zsidó gimnázium a nehéz anyagi viszonyok ellenére eredményesen működik. A lelkes tanári kar, élén dr. Vág Sándorral, mindent elkövet az iskola színvonalának emelésére, mely már nyolc osztályos és amelyben tavaly tartották az első érettségi vizsgát. Az iskola a világbajnok Kárpáti akarta tornatanár gyanánt alkalmazni, de ez anyagi okokból egyelőre lehetetlen, hiszen a tavaly elkészült tornaterem még fel sincs kellően szerelve. Ami azonban a

TIVOLI FILMSZÍNHÁZ

TELEFON 123 - 049

VI. NAGYMEZŐ-U. 8

Csütörtöktől, november 5-től

**ANGELA SALLOKER, ATTILA HÖRBIGER
LEOPOLDINE KONSTANTIN
LEÁNYINTÉZET**

Egy királyleány romantikus regénye

EXOTIKUS MUZSIKA

Variete-film

Magyar és Fox világíradó

A folytatólagos előadások kezdete köznap: fél 4 órától, vasár- és ünnepnap fél 2 órától tolytatólag

Az első előadás mérsékelt helyárrakkal

Jegyelővétel egy órával az előadás megkezdése előtt, vasár- és ünnepnap pénztárnyitás d. e. 11 órakor

legnagyobb baj, nincs még az iskolának természettudományi előadóterme és szertára. A debreceni zsidó gimnáziumnak valóban elkélne egy mecénás.

Sauer Ármin és gyermekei: Gizi, Hugó, Jenő, veje Bass Márton, menyee dr. Sauer Hugóné szül. Hoffmann Mária, unokái Bass Erika és Vera, Sauer Zsuzsi és Ági, valamint az összes rokonság nevében mélyen le-
sújtva jelenti, hogy

SAUER ÁRMINNÉ
szül. FRIEDMANN ANNA

e hó 29-én, 72 éves korában elhunyt.

Egész életét munkában, családja iránt táplált rajongó szeretetben töltötte.

30-án, pénteken 1 órakor kísérik utolsó útjára a rákoskeresztúri izr. temelő halottasházából.

Emlékét mindenkor kegyelettel fogjuk tisztelni

Feloldás szerkesztő és kiadó: Dr. KENZ-KURLÄNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.

Postatakarékszámia szám 16.760

NADOR NYOMDA, Budapest, VI., Vörösmarty uca 47/a. — Telefon: 1-281-98.